

SANCTUS LIVINUS.

SANCTI LIVINI EPISCOPI ET MARTYRIS, VITA,

AUCTORE BONIFACIO COÆVO.

Ex ms. cod. Compendiensi et Nicolao Serario.

(Acta sanctorum Ord. S. Benedicti.)

MABILLONII OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

1. Subjectam sancti Livini Vitam vulgavit Nicolaus Serarius post Epistolam sancti Bonifacii archiepiscopi Maguntini, quem ejusdem Vitæ conditorem esse existimavit. Sed quominus ei assentiamur, prohibent argumenta nonnulla Bonifacius istius Vitæ scriptor, gesta sancti Livini tribus discipulis ipsius relexentibus, Foillano, Helia et Kiliano, sibi comperita affirmat: quibus obnoxie postulantis huic scriptioni dederit operam. Sanctus Burchardus sedi Herbipolensi a sancto Bonifacio Maguntino impositus ab Egilualdo dicitur anno LXII post passionem sanctorum martyrum Kiliani ac sociorum ejus, quæ incidit in annum Inc. Dominicæ DCXCIX, et quidem in Germania; quo tempore sanctus Bonifacius vix fortasse in Anglia pueritiam agebat, qui anno DCCXIX legationem apostolicam in Germaniæ partes a Bonifacio papa II adeptus, anno DCCCLIV, ætate adhuc virenti martyrium subiit. Qui igitur fieri potuit, ut sancti Livini gesta a Kiliano et sociis didicerit? Adde sanctum Bonifacium in suis Epistolis bene multis nusquam peccatoris nomen præferre; quod nomen sancti Livini encomiastes in Præfationis salutatione sibi usurpavit. Alius ergo est a sancto Bonifacio Maguntino, et quidem antiquior Bonifacius iste; episcopus an abbas, incertum: nam et abbates alii post Gregorium M. se servos servorum Dei in Epistola:um inscriptionibus nonnunquam dicebant. Gotzelinus monachus in Vita sancti Augustini Cantuariensis e, iscopi lib. 1, cap. 28, quædam ex ista sancti Livini Vita mutuatus est.

2. Livinus in solitudine aliquandiu degit cum Foillano, Helia et Kiliano. Præceptorem ac institutorem habuit sanctum Augustinum canuariæ antistitem, a quo etiam sancti Benedicti normam discere potuit. Miramur cum Vuillelmo Malmesburiensi, tenerabilem Bedam ne verbo quidem egisse de Livino, cujus nomen in sinceris Usuardi et Adonis martyrologiis desideratur.

PROLOGUS AUCTORIS.

Bonifacius homo peccator, servus servorum Domini A atque eorum contubernio fruiturus in beatitudine nostri Jesu Christi, universis sub auctoritate sanctæ pacis perpetuæ. Hujus denique tam excellentissimæ et individue Trinitatis super firmam petram fundatis sanctitatis Christi athletæ magnarum virtutum insignis quæ vestræ expandimus dilectioni, tribus discipulis suis relexentibus comperiebamus, Foillano *, Helia et Kiliano, qui piæ charitatis affectu (ut fatebantur) sua quæque renuntians, ob spem vitæ æternæ ejus conglutinaliter studuerunt adherere vestigiis, et instrui admonitionibus atque informari exemplis, manus nostras osculando provolutisque in terram genibus per ægra lacrymarum suspiria imprecati sunt a nobis scribi et memoriæ in posteris conservanda. Quorum ergo multum renitentes voluntati, quoniam nostræ peritunculæ pertimescebamus tantilitatem; sed enim debiti amoris vis tenerritudine suæ enervationis geminæ quoque dilectionis geminifluis alis nostri transcendit arcana devoti pectoris, et tandem illa fraternæ conglutinationis aspiratio ipsum animum nostrum suis viribus distudentem, fragili in audaciam subeundæ difficultatis

* Hinc colligitur Foillanum hunc distinctum esse a sancto Foillano Fursei abbatis fratre, qui sepe semper Furseo adhæsit; ut Foillanus iste Livino.

Nulla tamen hujus Foillani mentio vel notitia post sancti Livini necem occurrit.

Spiritus sancti tentamine gratia cooperante reflexit, A laudem et gloriam pii Patris verbatim enodari di-
et claritati eorum satisfacere studuimus, et hæc ad gnun censuimus.

INCIPIT VITA.

2. *Livini patria et parentes.* Tempore igitur quo Colomagnus, inclytus rex Scotorum, in Christianæ religionis vir magnificus, polleret virtutibus, et sceptra regni et imperialis monarchiæ columnen superna providentia auspicabiliter gubernaret, erat quidam senator Scotigena nomine Theagnius, exspectabili stemmate nativæ nobilitatis excellentissimus, ipsius regis optimatum princeps, et præ cunctis aulicis B suis primatibus archialiter apicem gerens, vir strenuus, regaliumque secretorum symmista industrius et summæ prudentiæ compositionibus longe lateque loquaci rumore perlatus. Habuit etiam conjugem Agalmiam nomine, venus a prosapia et meritis præclucem, filiam videlicet Ephigenii, Hibernensium regis clarissimi. Qui, Domino inspirante, pari confederati spiritu, divinisque præcincti legibus, miræ virtutis fulsere insignis; et quos Dominus sua perlustraverat gratia, tali dignatus est consolari gloria.

3. *In utero matris columba cœlitus designatur.* Nocte quadam Dominica, dum in stratu suo regali lilitu perornato pariter compositi repausarent, nec vigilantes, nec integerrime obdormientes, visa est columba lactei coloris cœlitus descendisse inæstimabili claritate cœlestis gloriæ fulgorans, et requiescere super capitale stratus eorum, et sereno vultu intueri C in eos. Quæ expandens alas suas obumbravit eos, et mellifluo ore tres lacteolas stillavit guttulas instar mundissimi lactis in beatissimis labiis Deo dilectæ femine, et cœlo refusa subvolavit æthera. Mox vaporabilis splendor nimia odoriferæ suavitatis fragrantia totum illud regale perlustravit palatium, usque mane reverberatis radiis protensus. Infans vero quem beata mater tunc forte gestabat in utero, jam vivifico flatu irradiatus, mobilibus subsistere cepit membris, et ut certe credatis, supernæ visitationis congratulabatur respectibus.

4. *Visio a Menalchio explicatur.* Livino nato exsultant omnes. Tunc magnanimus dux Theagnius et venerabilis matrona Agalmia hujusmodi aromatis [id est visionis] raritate attoniti, jam aurora radiante D venire ad se fecerunt dominum Menalchium, germanum ipsius ducis, qui tunc archipontificatus jura regebat, viram probabilem et sanctimoniam sublimitate egregium, eique tanti negotii res diligenter expandunt. Qui Spiritus sancti gratia inspiratus respondit altrinsecus: Hæc visio divinitus manifestata non solum exultationis nostræ materia est, verum etiam multarum nationum gentibus gaudium erit; quoniam puer Deo donante nascetur vobis, jam in utero matris sanctificatus et spiritali lacte relectus, summus pontifex, et lucerna patriæ ac constantissimus propagator legis diviniæ populis Dei est futurus in viam salutis æternæ. Venerandus namque cum adierat dies quo clarissima genitrix et nomine digna

Agalmia superna visitatione perlustrata benedictum huic mundo protulit partum, omnes regionis illius incolas tanta miræ jocunditatis gaudia attigerant, et tam immensa serenitas clarissimis solibus usque ad exactum mensem inclauerat, ut cuncti admirarentur: et tam magnorum gaudiorum, tantarumque serenitatum instantiam nec in vetustissimis legiæ codicibus, nec ab antiquorum dictis Patrum se audisse faterentur.

5. *Ab Augustino et Menalchio baptizatur.* Cnr vocatus Livinus. Eodem tempore B. Augustinus, eximie sanctitatis persona, qui a B. Gregorio Romanæ sedis apostolico pontifice transmissus Angligenarum primus antistes et splendidissima summæ veritatis lucerna, sui causa negotii divina ut intelligatis providentia subministrante ad præfatum regem Colomagnum convenerat, et ipse tantæ raritatis admirabatur gaudium. Nam cuncti primates regis universaque celsitudo regalis cum civibus patriæ in miram exultationis conversi sunt gaudium, et præsago veritatis spiritu mutuisque colloctionibus congratulandi altrinsecus certa pronuntiantes, hunc infantem Deo dilectum lumen populorum atque summum totius regionis patronum prædixerunt forte futurum. C Quem pius rex et devotissima regina cum venerandis pontificibus Augustino Anglorum episcopo et Menalchio archipræsule de sacro fonte beatæ regenerationis susceperunt, indentes ei nomen Livinus ex nomine germani gloriöse genitricis suæ Agalmiæ Hibernensis Ecclesiæ archiepiscopi, qui apud Humbernos pro nomine Christi palmam martyrii adeptus est. Qui mox ut de aqua levaverunt puerum, cum omnibus qui aderant manifesta visione cornebant descendisse columniferum splendorem radiis splendidi solis fulgidiorum, atque capiti benedicti pueri imminere et dexteram auro clarissimo rutilantiorum inde emicare, et ter ipsum infantulum signare sanctæ crucis signamine, et cœlitus taliter sonum intonasse: Dilectus a Deo et hominibus, cujus memoria in benedictione est. Hoc versiculo finito, divina visio ad æthera remeavit palatia. Talibus miraculorum cœlestiumque mysteriorum excellentiis jocundati rex et regina, atque venerandæ personæ divini ministerii, summi videlicet pontifices Augustinus atque Menalchius, cum cæteris pari devotionis intentione Dominum Christum in excelsis collaudaverunt.

6. *Cœlestibus studiis vacat.* Igitur electus Dei puer infantilem suam ætatem rationabilibus suis contentiis excellens diatim specie tenus imaginæ virtutis, quamvis tantilli deficientibus corporis viribus, tamen maturis machinabatur moribus a supernis se jam reposci civibus, ipsis contubernalis optatusque indesinenter gestiens fieri amicus; qui felicitati promerendæ anhelans, temporalibus futurorum cœ-

temptatione renuntiabat, et quia se fragilitate carnis a bene agendi statu dejici formidabat, spirituali subministratio corroboratus studio perfectionis ascendendo magnifice pollebat.

7. *Emergunt duos liberat.* Ecce jam memorandus adolescens, beatissimus scilicet Livinus, athleta Christi perspicabilis, divini fervoris pudicitia galeatus, constantia fidei loricator, et undique celestis militiæ fastigio conflagratus, cum jam novem annorum excederet ætatem, perpetuis meritorum præconandis virtutibus, summi regis signifer bellicosus, contra sævissimum hujus mundi tyrannum et ejus lethiferos æstus triumphaliter bellaturus, talibus glorificari mirificis in mundo orsus est insigniis. Sancto igitur die Pentecostes cum præfatus dux Theagnius cum venerando puero optimatumque suorum circumfultus comitatu ad monasterium ab eo ædificatum ad honorem sanctæ Mariæ Virginis Dei Genitricis, divinis refecti laudibus cupiens ac muniri sacramentis crederet, ecce incolæ loci illius attraxerunt duos homines catenis ferreis colligatos, quos miserabiliter dementaverat serpens antiquus et humano consortio frustraverat; quorum etiam unus virum et duas mulieres interemit, alter quoque uxorem ipsius et duos filios in sua dementatione in mortem prostravit. Quos venerabilis puer Livinus cernens ait genitori suo et comitati ejus: Una ergo mecum, charissimi, queso, omnipotentis Dei clementiam flagitate, quatinus nostris orationibus pro hujus negotii qualitate gloriæ suæ respectus aperiat. Et expansis manibus pariterque subrectis in cælum luminibus oravit dicens: Deus Pater æternæ, immortali residuum tibi fideliter supplicantium, exorabilis miserator tuus adesto famuli, et pio pectore nostris annue votis, et effloreat tuæ benedictionis gratia super hanc fabricam tui proprii plasmatis tam diræ imbecillitatis gravedine obsqualentem, ut clarificetur nomen tuum in ea; et tantæ tuæ clementiæ favor ruminetur in sæcula. Et mox omnibus conclamantibus Amen, venerabilis puer, scilicet Livinus, supernæ pietatis signifer processit impavidus, ac imponens manus suas super capita amborum dixit: In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, cuncta diaboli phantasmatis incursio a vobis eradicetur, et mundemini in vas purissimum sanctæ fidei, et efficiamini regnum Spiritus sancti. Tunc cunctis intuentibus sumus teterrimus atro eruore permistus ex ore et naribus eorum ebullivit, interimque furvarum nigerrima conglomeratio muscarum effumavit, et stridenti confusoque sonitu aerem evolando disparuit. Quos mundatos celestis medicus signamine sanctæ crucis munivit et in sancta confessione confirmavit. Qui fidentiori animo perspicaciores effecti suis omnibus renuntiaverunt, beati que pueri Livini adhærere cœperunt vestigiis, et reliquum vitæ suæ tempus in sancta conversatione secum perduxerunt; quorum unus vocabatur Helmas, alius Symphronius, qui in fide sanctæ Trinitatis exemplo pii magistri experientur apud nos Deo digni et eximii confessores haberi et coheredes regni Jesu Christi.

8. *A Benigno presbytero eruditur.* Talibus igitur omnipotens Deus, cæterisque divinis præconandorum insigniis magnalium hunc dilectum famulum suum Livinum mundo manifestari voluit, et perspicabili ratione discretalis suæ dispositionis sic venerabiliter electorum suorum quos ante mundi constitutionem in sempiternam sibi præordinavit gloriam, quibus præconibus veritatis suæ lumen ostenderet, sacrosanctis contubernaliū aggregari clementius decrevit meritorum virtutibus. Sed egregiæ etiam indolis puer divinis muneribus cæleratus, spiritu humilitatis perlucidus, incomparabiliter contemplatione futuræ vitæ suspensus, superna præeunte gratia et benigna ejus subsequente voluntate, totius perfectionis desudando appetebat culmen possidere. Ecclesiasticæ vero normæ disciplinæ vitam suam contemplabiliter moderandam orditum elegerat apud B. Benignum presbyterum Scoticæ generositatis, alti sanguinis virum, sed altiori sanctarum virtutum clarificatione prolatum, a quo denique spirituali restrictione cum devotæ mentis teneritudine appetens conformari, et Davidicis Psalmorum melodiis, et sanctorum Evangeliorum mellifluis lectionibus atque cæteris divinis exercitationibus perfectissime instrui, ut pote superni respectus pransione refectus, quasi in spatioso paradisiacæ amœnitatis campo pedem jam transigens, per gradus virtutum diatim efficacissime æternitatis transiret in gloriam. Cujus etiam subtilis intelligentiæ, mirique ingenii efficaciam quis expandat? Spiritus sancti gratia cooperante, nullis diviniorem lectionibus studiorum, nullisque bonorum moribus exemplorum aliqua difficultas percipiendarum rerum suam impedivit capacitatem. De talibus autem commemorat ille egregius prædicator cum dicit: Nulla ad descendendum mora est, ubi Spiritus sanctus doctor adest. Dum in his Deo dilectus adolescens Livinus diligentissime floreret studiis, contigit magistrum suum Benignum dignæ memoriæ virum hac vita solvi et superna promereri, cujus exitum discipulus vigiliis et orationibus commendabat Domino quotidie mira pietate devotus.

9. *Nutricem vitæ resituit.* Quædam materfamilias Silvia nomine, nutrix venerabilis pueri Livini, ex assidua sua infirmitate per multos languescens dies ad fatalem jam propiaverat horam. Quæ pondere mortis aggravari cœperat, et jam quasi ignota facies illius exhaustis genis, nimique pallitudine opprimebatur, ac subrigidis luminibus imbecilliter circumstantes intuebatur, nullum tamen agnoscebat quoniam obnubilatio extremi visus impedivit eam. Unde ineluctabili mœrentia non solummodo civium familiaris concio, atque contectalis devota contubernalitas contristabantur, verum et gloriosus præfatus dux et ejus palatinalis veneranda sublimitas tanto dolori affectuali cordis contritione tenerrime compatiebantur. Quæ jam cum in ruinam mortis vergi videretur et prorsus conclamata desperaretur, interper accersitus advenit sanctus Livinus puer propeus, gloriosis virtutibus magnificandus, inter medios mœrentium cœtus supernæ illustrationis lumine fre-

tus ad grabatum properabat dilectæ nutricis jam A mori incipientis: et ubi humana intellexerat sopiri solatia, pia sollicitudine satagebat adhibere cœlestia. Stabat autem prope exanimis artus adolescens Deo dilectus Livinus, cœlestis medicinæ arte peritus, oculis ac manibus in cœlum suspensus, lacrymis faciem perfusus, et quod per creberrimos singultus ægri doloris effari nequ' vit, præcordialis ejus affectus clarescentibus meritis peroravit. Et jam finis erat orationi: tunc corpus defunctæ recepto spiritu convalescens resedit, manusque sursum extendit, et Deo gratias egit et dixit, quia cum per ignota et aspera viarum loca et caliginosa a nigris spiritibus perducerer, et in atram foveam sulphure et igne ebullientem immergerer; advenit sanctus Michael archangelus cum patriarchis Abraham, Isaac et Jacob, et sancto Petro apostolo cœlesti claritate fulgorans, minacique conspectu dixit illis tetrus spiritibus: Ne inferatis molestiam animæ isti; sinite eam, quoniam per merita dilecti sui Livini Christus jubet in corpus suum reverti. Illi confusi disparuerunt. Tunc sanctus Michael archangelus et sancti Patriarchæ et sanctus Petrus apostolus susceperunt animam meam: et in corpus summi reposerunt.

10. *In solitudinem secedit cum tribus sociis.* Hæc et plura his similia simplici pronuntians ore, atque suscepta benedictione beati Patris, post hæc per multa annorum tempora vixit incolumis. Dum vero talibus insigniis cœlestis militiæ egregius tiro magnificaretur in populo, expavescens ne favore elatus humano a culmine perfectionis suæ privaretur, et C magnificæ claritatis ejus speculo quædam seducentium fomenta laudum commisceri pertimesceret, continuo solitudinem petens cum tribus discipulis suis Foillano, Helia et Kiliano, quos superius prælibavimus, per arbusta et fructecta latitabat, herlis silvestribusque pomis aquarumque turbidarum parca libatione (ut mos illi erat) contentus.

11. *Libris scribendis vacat.* Omnia autem quæcumque habuit, aut habere potuit, larga manu indigentibus distribuit. Nam scriptor peritus erat, et huic operi sedulo invigilabat, studens præcipue ut acquireret unde egenales recrearet: cujus virtutis favor velut aromatatum suavissimus odor late fumigans præfati regis Coloniæ perlustravit palatium et Scoticarum regiones celebri rumore clarificavit, et gratanter perfuderat pectora omnium. Digna vero tanti præconia viri pius rex admirabatur, atque his quæ per eum gloriose fiebant congratulabatur. Et facium est ut cum honore eum sibi præsentari juberet et humiliter ei supplicaret dicens: O beatissime Pater, novimus te norma omnium virtutum florere, sicut honorum tuorum perbibent gestorum exempla. Idcirco toto mentis affectu rogamus te, ut nobiscum manere digneris, nostrisque regalibus opibus uti, et nos saluberrimis tuis monitis, evangelicisque doctrinis a te mereamur perfrui. Illiusmodi quoque flagi-

tationibus idem gloriosus rex et optimates ejus et ipsi etiam cuncti subaulici inquietabant per singulos dies amicum Dei. Vir quoque Domini Livinus animum a cœlesti non reflexit sedere, sed plus cogitans quæ sunt Dei quam quæ sunt mundi, veritus est si eorum voluntati satisfacisset, quod animi ejus intentio quavis occasione maligni insidiatoris titillante posset commaculari, suæque sobrietatis statu dejici.

12. *Angelo monente, ad Augustinum pergit.* His sollicitudinibus ægre fluctuanti adstitit angelus Domini, eique intulit hæc verba consolatoria, appellans eum proprio nomine et dicens: Ave, frater Livine; ne sis sollicitus, tempus est ut consolationem accipias. Recede hinc et vade ad B. Augustinum episcopum, cujus doctrinis et piis informationibus, Domino cooperante, mirifice sublimaberis. His dictis angelica visio remota est. Beatus autem Livinus sciens erga se univera divinitus agi, permissione regis suscepta a palatio quantocius recessit, angelica satagens jussa adimplere. Inter quoque iter agendum appropiaret ad mare magnum per quod transnavigare habebat, obviam venit ei juvenis perlucidus aspectu, habilis in incessu, dulcique affamine sic sanctum Dei exorsus est compellare: Ne cuncteris, frater; ego sum quem Deus omnipotens eundem vitæ tuæ deputavit, et nunquam aberit tibi cura mei, sed defensor et dux adero in omnibus viis sive operibus tuis. Novi causam itineris tui, sed inemus quo tendis, quia prosperum iter Deus dabit nobis.

13. *Mare, siccis pedibus, sulcat, angelo duce.* Hæc eo d'cente et præcedente, sanctoque Livino cum tribus discipulis suis subsequente, pariter illud mare magnum, siccis pedibus, transierunt superna comitante clementia. Beatus vero Livinus et æpenominati discipuli sui, scilicet Foillanus, Helias et Kilianus, quaudiu super aquas maris pedestri calle gradiabantur, tandiu visum est illis incedere per campum viridissimis graminibus et rosarum, liliorumque floribus albescentem, et omnium speciosarum generibus herbarum vernantem. Cum autem ad litus convenissent et in terra tutis gressibus consistent, ductor eorum discessit ab eis, et videntibus illis cum magno splendore divinæ claritatis circumfusus ascendit in cœlum. Vir autem Dei humiliter pavore D attonitus, pariter quoque spe supernæ consolationis animatus cum discipulis suis cœlesti gratiæ debitas referebat laudes.

14. *Ab Augustino informatus, sacerdotio honoratur.* Illis rite peractis citato cursu, secundoque itinere ad sanctum pervenit Augustinum episcopum. Cujus adventum beatus episcopus per revelationem sancti Spiritus evidenter agnoscens, dilectumque Dei ministrum sua divinitus intelligentia erudiendum comperiens benigne suscepit, miræque charitatis devotione per quinque annos et tres menses nutrit, litteris erudit, et ad fastigium summæ perfectionis

* Lege carmen Livini ad Florbertum abbatem pag. 345-346.

Gandavensem, et sancti Bavonis epitaphium, infra,

juxta angelicam promissionem suis Deo dignis meritis et exemplis conformavit, et ad honorem sancti sacerdotii sacrosancto ordine consecratum sublimavit, eiq̄ne casulam purpuream auro gemmisque composita perornatam, et stolam cum orario ^a gemmis pretiosis anroque fulgido per textam in ipso die ordinationis suæ pro solvere æternæ charitatis pius magister dilecto suo discipulo devoto amore contradidit.

15. *In patriam regressus, Menalchio episcopo substituitur. Mira in ipsius ordinatione.* Cum autem hæc omnia gratia alui Spiritus cooperante digne complerentur, sacerdos Dei Livinus cum discipulis suis benedictione pii magistri suscepta, beati videlicet Augustini, superna comitante clementia in patriam suam repedavit. In ejus quoque adventu principes regni, civesque patriæ jocunditate magna sunt gavisii. Interim contigit Menalchium archipræsulem germanum gloriosi ducis Theagnii patris sacerdotis Christi Livini de hoc mundo migrasse; de cujus transitu luctus erat omnibus et merentia indicibili confundebantur universi. Illo quoque defuncto præfatus rex Colomagnus et ejus palatinorum chorus cum suballicis suis totiusque regionis illius confluentia pari cordis affectu conclamaverunt, sanctum sacerdotem Livinum in honorem hujus ordinis dignissime sublimandum fore. Ilis rex omnibus devotior consentiens, ter quaterque virum beatum in cathedra archiepiscopatus debito honore, Domino iubente, collavit. Eadem vero hora quando episcopalem accepit benedictionem, ut consuetudo est pastores sanctæ Dei Ecclesiæ consecrari, cæterisque episcopis præsentibus et clero atque devoto populo, ad declaranda beati antistitis Livini mundo merita et ad confirmanda hæc divina mysteria vox superna delata palam omnibus insonuit, ita dicens: Ecce sacerdos magus qui in diebus suis placuit Deo et inventus est justus. Necdum autem hæc divina verba finierat vox sancta, cum subito apparuit super caput venerandi pontificis Livini coroma rutilo auro, atque coruscantibus gemmis composita ac vernantibus floribus intexta, et interius atque exterius et desuper purpureis rosarum coloribus lucide perfusa, et astantes fragrantia suæ suavitatis replevit. Hæc etiam præfigurabat fore beatissimum illum antistitem dignum Christi martyrem futurum in roseo sanguine sui martyrii fluidum, et diademate regni cælestis coronandum, et in confessione martyrii beata immortalitate in sæcula fruiturum.

16. *Gregem suum sollicitè curat.* Gloriosus igitur pontifex Livinus jura regiminis, Domino concedente, humili devotione suscipiens, spirituali amore succensus gregem sibi commissum discreta pietate vigilanter admonuit, docuit, correxit, atque perpetuæ viriditatis pabulo indesinenter refecit. Cælestis namque medicus sicut animas suorum discipulorum medicari invigilabat, ita et ægra multorum corpora

A incolunitatibus hujus vitæ superna clementia præstante restituebat. Inter has etiam præconandas meritorum suorum virtutes postquam pontificali honore sublimatus est, Domini gratia cooperatrice hæc insignia operatus est miracula.

17. *Paralyticum sanat.* Quidam paterfamilias Scotigena, Abdias nomine, paralyticus pariter et leprosus, omnique membrorum suorum usu destitutus, sic præmortuus existens per novem annos infirmabatur, ut nec linguam ad loquendum movere, nec manus ad os porrigere, neque pedes contrahere ad se posset; sed totus in grabato rigidus jacebat, et nihil vitale in se nec mobile præter oculos habebat, quorum nutibus sibi necessaria præstari vix innuebat. Cum autem egregius præsul Livinus hujus rei gratia glorificandus ovilia ovium suarum eis æternæ vitæ pabula administrando perageret, casu itineris sui domum illius languidi intravit, et ad introitum ejus mox infirmus ille caput erexit, loqui meruit, et quia sanitatem sentiebat in se vociferabatur dicens: O bene mihi, o bene mihi, quis ingreditur aut ipse Dominus Deus noster, aut angelus ejus visitat nos. Sanctus autem episcopus stabat admirans, ut forte nescius quid suis præcedentibus meritis ibi Dominus fieri d'sposuerit, dixitque languido illi: Quid sic clamitas, frater? Pax tibi, surge et porrige mihi modicum aquæ ut bibam, quia valde lassus sum. Tunc ille sanus surrexit, et jussa viri Dei devotas implevit, et simul cum episcopo gratias Deo lætus pro sanitate sua celebravit, et deinceps vitæ suæ curricula incolumis præterivit. Hoc insigni et admirando miraculo gloriose per sanctum Dei sacerdotem Livinum perpetrato majus admirandum subsequutum est.

18. *Tempestatem sedat.* Dum quadam die per litus maris deambularet, ecce quidam nauæ valida tempestate pervasi cæperunt vehementer periclitari, et cum omnibus mercimoniis suis pessumdari. Quibus videns vir Domini extrema jam imminere, consuetus eius Spiritus sancti fervore, tuto calle super mare gradiens usque ad eos festinus pervenit, signumque sanctæ Crucis prætendit et ait: Habete fiduciam in Domino, fratres, quia non despicit in se fideliter confidentes. His verbis quievit illa tempestat, et facta est magna tranquillitas. Gubernatorem vero quem ex prora elapsum longe vi sua quantum est missio arcus mare in se protraxit cernens venerabilis Pater mergi incipientem, super fluctus ad eum cucurrit, et dextera sua dexteram ejus apprehendens eum extraxit, et secum ad arida perduxit, aliis prospero navigio subsequentibus et Domino Deo omnipotenti jocundis vocibus laudem concinentibus, qui per sanctum suum pontificem Livinum salvare eos est dignatus. Quis hujus viri præconia tacet, nisi qui mutus est? Quis meritorum ejus virtutes audire fastidit, nisi qui Christum negligit diligere? Non enim aliud fecisse eum novimus, nisi quod Christum docuisse legimus.

^a Hic distinguit auctor inter stolam et orarium, quamquam utrumque apud scriptores ecclesiasticos promiscue usurpari solet.

19. *Virtutum ipsius epilogus. Corporis forma.* Erat quoque virtutis amator, humilitatis flos, lucerna justitiæ, castitatis gemma, sobrietatis norma, in cunctis vero studiis suis insudabat, quo virtutum universarum exemplum fieret et dux. In orationibus frequens erat, vigiliis, jejuniisque intentus, inopes in eorum necessitatibus magnifice relevabat; hospitem et præsertim peregrinantium, monachorumque in susceptione piissimus invigilabat, propriisque manibus pedes eorum abluebat, aquam manibus devotissimus tribuebat, cibum potumque largissimus administrabat, ac vestimenta egentibus ditissime largitus est. Ipse etiam sub vestimentis pontificalibus purpuratis auro gemmisque decoratis semper indutus cilicio, pane subcinericio cineribusque commixto atque parcissimo, aquæ gustu per dies singulos vitabat: jugi quoque meditatione monasteria sive sancta loca orationibus, psalmodiis, missarumque celebrationibus vigilantissimus frequentabat. Quanti vero infirmi et debiles ex umbra corporis ejus et tactu vestimentorum illius sive tantum audientes vocem piæ ejus admonitionis sani effecti fuerint quis explicet? plane namque beatorum apostolorum subterram credamus, quia puritate mentis et sobrietate mundi corporis æquali potitus est dignitate. Fuit etiam pauperibus humilis, subjectis mitis, potentibus affabilis, quatinus suorum mediocritate morum, sive jocunditate sermonum in viam omnes alliceret cœlestium gaudiorum. Cognovit autem prælates his mundialibus potentiis tumentia eorum colla solitenu ad Christianæ religionis perfectionem valuisse reflecti, nisi per mansuetissimas veræ pietatis admonitiones. Apostolica imbutus doctrina, omnibus omnia factus ut omnes lucrificeret, aliores se honore præveniebat, subjectos sibi paterno amore confovebat, ut familiaritate suæ conversationis promptius verbo vitæ omnium corda infunderet. Erat autem vir Dei vultu, actu, habitu, omniique corporali modo pari convenientiâ coaptabilis, productis scilicet membris et subtilibus, mediocri quoque proceritate emiuens, capite grandi, capillis flavis et planis, commixtis canis et valde raris in fronte, aures latas habens et extensas, oculos pervigiles et lætos, hirta supercilia et cana et circa frontem et tempora; candidissimam cutem gerens, genas ut pote ex crebro jejunio tenues, sed admodum rubeas miræque jocundas; barbam canam, digitos ductiles et graciles, nullamque prorsus superfluitatem in membris gerebat. Quanto vero pulchrius corporali persona exterius resplendebat, tanto fulgidius habitatore Spiritu sancto interius coruscabat.

20. *Omnes ad se concurrentes docet curatque. Elationem aversatur.* Cumque succrescentibus meritorum

^a De cœnobio Ganda seu Gandavo lege Acta sancti Bavonis anno 655. Jacobus Malbrancus in lib. iii de *Moribus*, cap. 18, scribit, teruo a Tarvenna lapide cerni pagum ad ima collium protensum, sancti Livini nomine ac miraculis innumeris insignitum, quem sanctus antequam Gandam concederet, præsentia sua

A virtutibus in speculum totius sanctitatis excelleret, ita cœleste visus est culmen promereri, quatinus non solum Scotica gens, verum quoque Britanni et Hibernienses populi et circumquaque regionum finitimi cum suis principibus admirarentur ejus laudis præconia, et undique mira frequentia confluxerant ad eum, ut audirent verba vitæ ex ore ejus. Quos omnes ut pius pater spirituali cibavit refectione, suaque confirmavit benedictione, et omnes infirmi et debilitati membris, variisque impediti languoribus qui ad eum convenerunt, ejus beneficentiis refrigerati et optatis vegetati viribus in sua redierunt læti. Pro his autem animis ejus in elationis jactantiam non est subrectus, sed ultra quam admirari potest, veræ humilitatis cautela in mansuetudinis, patientiæ, castitatis, temperantiæ, justitiæ, dilectionis Dei et proximi pignore æternæ charitatis fundamento erat fundatus. Favorabiles itaque rumigeri loquacitates vulgi tanquam os abhorruit flammivomi draconis.

21. *Vicario suffecto discedit Christum alibi prædicaturus.* In his autem semper sollicitus fuit quæ Dei sunt, non quæ sunt mundi, sciens quoniam miracavit Dominus gratiam suam cum eo, et sanctæ suæ meditationis gravitate secum respiravit, culpamque in se reprehendens si talentum sibi creditum in unius regionis loco commorando lucraretur, cum graviter multas gentes cæcitate sui erroris irretiri, quas oporteret Dominicæ claritatis fulgore irradiari; visum est ei Christi lucernam sancti Spiritus lampade in se accensam dignius esse super candelabrum poni, ut profuzius ad salutem plurimorum claresceret et ad lucidissimas cœlestis vitæ mansiones perduceret. Cum talibus itaque curis fluctuaret, Domino providente, cuidam sanctæ memoriæ archidiacono Silvano nomine inculcabat jura regiminis, ne oves Christi sine rectore essent, quandiu ipse pastor pro alendis ovibus per exterarum nationum diversarum regiones prædicando invigilaret.

22. *In monasterio Gandavo excipitur.* Cum vero plurima perlustrasset loca divini germinis semina spargendo, dæmonia ab obsessis corporibus pellendo, et multorum ægotantium corpora sanando, convenit cum discipulis suis ad quoddam cœnobiū avito vocabulo Gandavum ^a nominatum, quod B. Amandus pontifex extirpatis gentilium fanis fecit fundari, quod et ipse dedicavit ad honorem sancti Petri apostoli et omnium apostolorum, congregatis ibidem cultoribus, quibus præposuit abbatem nomine Florebertum sanctæ religionis rectorem, dignis moribus compositum, et totius honestatis exemplis refertum: a quo etiam et a cæteris fratribus monasticæ charitatis officio benigne susceptus est. Ibi quoque invenit magnificæ sanctitatis virum et egregium Christi confessorem Bavonem recentiva ^b morte in Domino

illustrasse videtur. In Sanderi Chronico Bavoniano sanctus Livinus cum tribus discipulis, xvii Kalend. Augusti, Gandam visitasse, idemque prid. Id. Novemb. decollatus fuisse legitur.

^b In epitome Vitæ S. Livini apud Surium id post. triennium a morte sancti Bavonis contigisse dicitur.

pausantem et in monasterio sancti Petri sanctorumque apostolorum a B. pontifice Amando et abbate Floreberto et devotis fratribus condigno honore humatum atque gloriosis miraculis coruscantem. In eodem quoque loco per dies triginta commoratus est, et ad sepulcrum sancti Bavonis suas preces missarumque celebrationes Domino Deo pervigil immolabat.

23. *In Brachentisiam tendit idolis addictam.* His namque diebus adimpletis, fratres cœnobii et devotum vulgus pagi pontificali jure benedixit et in via veritatis confirmavit. Et accipiens ab officio monasterii sumptus qui in itinere necessarij sunt, proectus est et in terram properavit, Deo disponente. Brachentisiam *. Quo ingrediente venerando pontifice salutaris gressibus admirabatur amœnissimam terram spatiosam et nimis delectabilem, et benignitate Del exuberantem, lacte et melle et diversarum frugum, arborumque fertilitate, omniumque affatim honorum abundantia affluentem, incolas quoque personali forma corporum micantes, cultu vestimentorum compositos, loquela et morum gravitate honestos egregios viros, ac præliatores idoneos et omni exercitatione studiorum suorum huic sæculo digniter confirmatos. Sed quia juxta psalmidicam (*Psal. xxxi*) vocem sicut equus et mulus quibus non est intellectus in clamo et freno Satanæ constricti sunt, legem Dei prævaricabantur, adulteriis, rapinis, furtis, perjuriis, homicidiis scelerati, pestifera rabie ut feroces canes invicem se mordentes, sua quoque alternatim dolo fraudantes, mutua se cæde prosternentes. Cernens itaque evangelicus vir illos de die in diem in actibus suis pejores fieri, vigiliis, lacrymis, orationibus pro eis laborabat, ne tam venerabiles personas insatiabilis tartarus voraci faucibus absorberet, et in perditionem secum traheret, non cessans quotidie perlustrare oppida, vicos et castella, stillando verba vitæ in auribus eorum : et divina gratia cooperante quamplurimi ejus eruditione laqueos maligni pervasoris evaserunt, et vitam æternam acquisierunt.

24. *Dæmonem conquerentem ab energumena efficit.* Et factum est dum circumiret diversa regionis illius loca, corrigendo, hortando ad viam vitæ, populos ab errore gentilitatis revocando, ut intraret fundum qui veteri vocabulo *Haltem* ^b dicitur, ubi occurrit ei homo ^D agitated a dæmone clamans et dicens : O serve Dei Livine, quid nobis et tibi? Ecce enim regnum meum invasisti, et militia mea me privasti. Quid ultra me persequeris? Scias etenim quia si me hinc expuleris, faciam te in illo loco multis affici injuriis. Sanctus autem veritatis minister in Spiritu sancto fretus protendit manum suam, et signum sanctæ crucis ei opponens ait : Obmutesce, omnium honorum persecu-

* Serarius legit *Brabantiam*, quæ provincia Germaniæ inferioris maritima, cujus Bruxella caput est, Machlinia metropolis, sanctum Livinum apostolum suum agnoscit. In Miraculorum sancti Bavonis lib. 1, num. 8, leges terram *Brachentisiorum*.

^b Hodie *Hauthem*, qui pagus est territorii Alostensis

tor, et recede ab hac creatura Dei, et amodo ei nec ulli noceas homini. Nec mora ille malignus erroris spiritus abscessit, et videntibus cunctis qui aderant quasi fumus teterrimo commistus sanguine ex corpore hominis egressus est. Unde multum fatigatus homo jacebat diu quasi mortuus : et post spatium unius horæ surrexit et cum beato viro Deo gratias egit, ac sanus in sua rediit, et indefessa voce confitebatur vulgo sancti Patris virtutem, cujus meritis merebatur liberationem.

25. *Piæ matronæ filio lumen restituit.* Audientes igitur inclyti archipræsulis famam summæ dignitatis matronæ, duæ scilicet sorores, quarum una Berna et altera Chraphaildis vocabatur, eum in suum devoto susceperunt hospitium, quatinus suis sacratissimis ^B fruerebatur colloquiis, et ejus visitatione per Dei gratiam quam in eo fulgere conspiciebant consolarentur. Habebat autem domua Chraphaildis filium nomine Ingelbertum, qui ex turbatione vesicarum per tredecim annos et menses quinque oculos amiserat, et lumen cœli videre non poterat. Sed sancto Dei Livino signum crucis super oculos ejus faciente, cooperante divina gratia, illuminatus est. Interea hujus facti crescente opinione, innumerabilis turba illustrium virorum feminarumque conveniebat ad sacerdotem Dei Livinum, afferentes secum quos infirmos habebant, et animarum corporumque cœlestem medicinam et salutem adepti sunt.

26. *Incolæ protervis Christum prædicat.* Sed miserum est fari, quia pæne cuncti clives circumquaque adjacentium provinciæ belluino more indomabiles corde erant exasperantes, Deo rebelles, virtutes quas per servos Dei mundo fieri cernebant vanas esse dicebant, arroganterque legem Dei aspernabantur, sacerdotes ejus interficiebant, et qui eos in viam salutis introducere laborabant, aut illos exterminabant, aut intolerabiliter debacchando atroci morte opprimebant. Igitur athleta Christi constantissimus divinis legibus præcinctus, hos aggressus disputationi evangelicæ prædicator insistebat : æmulator nostri Salvatoris effectus nullius personam accipiens, sed juxta qualitatem operum sollerti indagazione eos arguens, et ut fidelis operator fructum divini seminis triticea messe in horreum Domini congregare satagens. Credentes vero ut in bonis actibus perseverarent admonuit, incredulos autem et perversos corde Spiritu sancto rohoratus attentius increpavit.

27. *Fusibus cæcus lingua multatur. Tortores puniit.* Denique cum divinus doctor piis eruditionibus quotidie insisteret, sempiterna gaudia pronuntians beatis, æterna quoque supplicia miseris ; fideles quique lacri corde salutaria ejus monita capaciter susceperunt, increduli autem contumaciter renitentes dixere-

sis tertio a Gandavo milliari. Lege Epistolam sancti Livini ad Florbertum supra ad vitam sancti Bavonis anno 653. Hic pagus uti et Gandavum olim Brabantia, nunc utrumque Flandriæ attribuitur. Lege Henschenii Comment. in vitam sancti Amandi, num. 26 et seqq., ad diem 6 Febr.

runt : Hunc evangelicum disputatorem fallacem et A seductorem esse, non pro salute animarum invigilasse, sed amore terreni lucri regiones nationum circuisse, et eum dignius esse contumellis affici, aut exsiliari, aut crudeliter necari quam ejus obtemperari doctrinis. In hoc malignitatis errore pertinaciter perseverantes, alii sanctum Dei martyrem cum plumbatis cæstibus plagaverunt, alii fustibus, multisque injuriâ debacchantes maceraverunt. Inter hæc unus eorum Walbertus dictus, diaboli instinctu æstuans, ferream forcipem misit in os sancti et abscondit linguam ejus, et projecit in conspectu populi, et ait : Ecce lingua seductoris istius quæ falsa loquendo gentem nostram avertit : nihil aliud meretur, nisi ut canibus ad devorandum projiciatur. Cum autem præsumeret talia perversus facere, flamma ex ira B Dei egrediebatur, quæ ipsum facinorosum et cum eo sederim viros conflagravit qui hoc scelus consiliabantur, ut nec cineres eorum reperirentur.

28. *Livino divinitus lingua restituitur.* Constantissimus autem præco Christi non est derelictus a Deo, sed restituta lingua ampliori fiducia populo illi divina jura insinuabat. Nec ista attentus plaga malignantium cœtus quievit tumultuare contra sanctum martyrem Christi, sed conclamabant dicentes eum maleficum esse et incantatorem et quæ divinitus circa illum fieri viderunt falsa et inania fore [esse] dixerunt. Cum hæc fierent, quidam ex eis Gerardus nomine, crudelior cæteris, protendit brachium suum ut pugno sanctum Christi martyrem proterviter percueret : sed justo Dei judicio impeditus per dies C tres, ita extenso brachio rigidus et confusus permansit. Ad se autem reversus, ad pedes sancti martyris prostratus est et sospitati redditus est. Beatus igitur pontifex Livinus pro divinis virtutibus quibus quotidie gloriosus factus est, indefessas Deo laudes decantabat, et toto affectu studuit, quod ipsi hostia cum palma fieret martyrii, pro cujus amore mortem pati decreverat.

29. *De martyrio instante fit certior. Fidelibus vult dicit.* Cum autem hora remunerationis suæ appropinquaret, Dominica nocte quando solito more in orationibus vigilaret, apparuit ei Dominus Jesus Christus cum discipulis suis, magna luce circumfusus, dixitque illi : Gaude, dilecte mi, constanter operare, hodie circa horam sextam recipiam te in regnum meum, et gaudebis mecum cum fratribus tuis in æternum. Hac visione roboratus miles et amicus Dei, sciensque diem suæ remunerationis imminere sibi, mane illucescente plebem fidelium qui per ejus doctrinam Christo crediderunt convocavit : quos ut in via veritatis persisterent admonuit et ea quæ ad regnum Dei pertinent docuit. Et finito sermone benedixit eos, flectensque genua coram eis gratias impendit pro officio humanitatis quo eum devotissime susceperant. Dans autem oscula per singulos lacrymatus est, et omnes adstantes ad pias flexit lacrymas ; et salutatis omnibus pie in Christo invitis eis abscessit, et cœpit velle iter suum dirigere cum discipulis suis in vicum qui *Esca* vocatur, ut illis civibus adnuntiaret regnum

A Dei, si forte vel ibi consequeretur promissionem Christi.

30. *A furenti multitudine appetitur. Pro inimicis ac cultoribus suis orat.* Comperientes hoc duo fratres Walbertus et Meinzo ministri diaboli, quia amicus Dei dilectus discederet, arbitrati sunt eum fugam inire; et conglobatis commilitaneis suis feritate illis similibus fellino corde eructabant hæc feralia verba dicentes : B'asphemator ille legem nostram profanavit et populum seduxit; sciens nunc maleficiis suis non posse apud nos amplius proficere, clam nobis disposuit jam impunitus abscedere. Sed non ita emigrabit injuriatus : sequamur eum festinantius ut opprobrium nostrum vindicare valeamus. Complices autem eorum Deo odibiles, filii tenebrarum, patris eorum Satanæ angelis agitati, crudelius sævientes, majora convicia in sanctum Dei martyrem injuste locuti sunt : qui pari conspiramine ad effundendum sanguinem innocentem concurrerunt, de quibus patenter scriptum est : *Sepulcrum patens est guttur eorum*, etc. (*Psal. xiii*). Stabat quoque invictissimus Christi martyr Livinus in orationibus, oculis ac manibus in cælum affixis, et subito in agoneposito Spiritus sanctus in specie columbæ niveæ apparuit, et suavissimo ore suo stillans guttulas tres roseas sanguinis super caput ejus dixit : Ne paveas, charissime, aperta est tibi janua vitæ, hora est ut intres in gaudium Domini tui. His dictis, ter circumvolavit eum et lapa est in cælum. Sanctus autem pontifex in orationibus vigilantius instabat ; et ecce unus ex D discipulis suis nomine Foillanus, veniens ad eum, dixit : Pater, audio strepitum armorum, concursumque peditem appropriare. Nequid finierat dicta, et ecce filius iniquitatis Walbertus et frater ejus Meinzo rabidissimi canes cum suis satellitibus superveniabant, et minantibus oculis in sanctum Dei martyrem fremebant. Sed fortissimus athleta Christi progressus constanter dixit illis : Quid venitis, fratres ? Si pœnitet vos hucusque errasse et veniam queritis, propitius est Deus aperire januam misericordiae suæ pie pulsantibus, sicut idem ait : *Petite et dabitur vobis, querite et invenietis, pulsate et aperietur vobis* (*Luc. xi, 9*). Videns autem B. Livinus Christi martyr cœlestia monita cæcata mente illos non posse percipere, ait : Fratres, cognovi quia D queritis me interficere, sed securus de Dei misericordia sum, qui ait : *Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere, sed potius eum timete qui potest et animam et corpus perdere in gehennam* (*Matth. x*). Et tunc quidem temporalem mortem irrogabitis mihi, sed nasci cœlesti lumini incipiam, ut cum Christo in æternum vivam. Et modo paululum, quæso, sustinete donec orem. Et dato spatio orandi, expansis in cælum manibus sublimè a terra in aere libratus superna claritate perfusus oravit dicens : Deus qui me in utero matris meæ sanctificasti, et splendore tuæ gratiæ ortum meum perlustrasti, et super mare mihi dux fuisti, exaudi me, Domine, famulum tuum, ut hi qui injuste persequuntur me pro tuo nomine, non deleantur de

libro vitæ, sed cum sanguine meo satiati fuerint, et inspirati gratia miserationum tuarum pœnituerint, recipias eos in numero electorum tuorum. Præsta, Domine, ut in loco præsentia reliquiarum mearum fuerit, vel memoria nominis mei, sit semper incolumitas et abundantia pacis, et omnium honorum plenitudo floreat; et qui in mari, vel in aquis, sive in terra, sive in carcere aut infirmitate, sive in aliqua pressura angustiantur, et nominis mei recordati fuerint, exaudi eos, Domine, ut cognoscant vere quia fidelis es in electis tuis et sanctus in omnibus operibus tuis; et si in peccatis inciderint, et per me te invocaverint, tua clementia absoluti laudent nomen tuum in sæcula; et maxime, Domine, qui hunc diem assumptionis meæ cum devota retinuerint memoria, habeant totum annum jugi præsentia gratiæ tuæ securum, nec eis dominetur infirmitas, nec molestiarum inquietas; sed sit eis tranquillitas pacis et sanitatis et sobrietatis, quæ eos lætos perducatur ad regnum gloriæ tuæ, præsta qui vivis et regnas una cum Filio tuo Domino Jesu Christo et cum Spiritu sancto, per omnia sæcula sæculorum. Responderunt discipuli ejus cum astantibus fidelibus, Amen. Ecce vox divinitus emissa: Mi dilecte, inquit, super his omnibus quæ benignè exorasti, scias te procul dubio exauiltum.

31. *Capite percutitur.* Posthæc constantissimus martyr Christi et triumphator magnificus Livinus divino auxilio roboratus descendit ad eos, et dixit illis: Fratres mei charissimi, asto hostia regis æterni vocantis me, præstolor gloriam quam mihi præparavit in cœlis: adsunt et angeli ejus præstolantes me. Estote fortes, et si quid defuerit viribus, suppleat vestra crudelitas in passione mea. Isti comites mei læserunt, innocentes enim sunt. Et osculatus est eos et dixit: Deus omnipotens custodiat vos, charissimi, in vitam æternam. Et suspiciens in cœlum

* Varias legimus apud Surium sancti Livini translationes, quas compendio sic accipe. Primam anno MCCCLII celebravit Theodorus Cameracensis episcopus, dum sanctorum Livini et Bricii corpora in villa Holtem seu Hauthem sepulta humo extulit, et loco celebriori collocavit. Secundam Eremboldus monasterii sancti Bavonis abbas, qui anno circa MXX integrum sancti Livini corpus securitatis ergo e subjecta sibi Hauthemensi ecclesia in suum cœnobium transtulit. Quo in loco per Radbodum Noviomagensium Tornacensiumque episcopum et Withmannum abba-

A dixit: In manus tuas commendo spiritum meum; redemisti me, Domine, Deus veritatis. Interea supradicti fratres Walbertus videlicet et Meinzo irruerunt in eum, et multis plagis irrogatis ad ultimum suæ salutis doctorem decapitaverunt, et videntibus eunctis anima ejus ab angelis suscepta meruit scandere secreta cœli cum magna claritate cœlestis gloriæ. Passus est autem beatissimus pontifex et Christi martyr Livinus pridie Idus Novembris, regnante Domino nostro Jesu Christo, qui vult omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum.

32. *Chraphoi dis cum filio similiter perimitur.* Cognoscentes autem hoc factum illustres viri et feminae qui per ejus doctrinam illuminati fuerant, venerunt gementes et plorantes ad beatum corpus. Inter quos erat prædicta matrona Chraphaildis quæ venerabilem virum Dei in hospitium habebat, et suis eum opibus devotissime confovebat, secum ferens in manibus puerulum quem ipse sanctus martyr nuperime de sacro fonte levavit, imponens ei nomen Bricius, adhuc in albis: quæ ante omnes alios erupit in lacrymabilem vocem dicens: Beatum virum illuminatorem patriæ innocentem esse et iuste tam crudelem mortem sustinere. Tunc satelles Satanæ Walbertus, a diabolo inflammat, insiliens in eam, bipennula sua caput ejus per medium secuit; quæ statim expiravit. Infantulum autem per tres partes secuit, quas juxta corpus beati martyris projecit. Certissimum enim creditur eos habere gloriam martyrii in sorte venerandi pontificis et martyris Livini. Discipuli vero tulerunt corpus pii magistri et partes de corpusculo infantuli, et posuerunt pariter in monumento novo sibi angelicis manibus divinitus preparato. Beatam quoque Chraphaildem martyrem Christi seorsum sepelierunt prope sepulcrum beati martyris Livini.

tem anno MXXXIII, alia translatione facta, rursus post annos prope XC, tempore Beltonis abbatis sacre Livini reliquiæ a Waltero Tornacensi episcopo novo loco impositæ sunt. Denique anno MDLXVI (ut scribit Sanderus in Gandavo suo), Calvinistic Gandavum depopulantibus, eadem reliquiæ cum aliis per multis illatæ sunt in castrum novum a Carolo V imperatore exstructum; indeque postea anno MDLXVII in collegiata sancti Bavonis ecclesia, quæ modo cathedralis est, honorifice depositæ sunt.